

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2016 сыл
Сэттинньи
8 күнэ
Оптуорунньук
№ 129 (10524)

12+

1935 сыл алтынньы 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭҕЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Үөрэх управлениета иһитиннэрбитинэн, кэлэр сыл тохсунньутугар үөрэх тэрилтэлэригэр Саха республикатын үөрэхтээһинин надзорун бэрэбиэркэтэ ытыллар. Бэрэбиэркэ 58 үөрэх тэрилтэлэрэ хабылаллара былааннамыт. Намнаабы үөрэх управлениеттан анал хамыһыһа тэриллэн, үөрэх тэрилтэлэрин үлэлэрин көрүөхтөрө-истиэхтөрө.

Таастаахха саха ынахтарыгар хотон тутуллан үлэҕэ киирдэ. Намнаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетин үлэһиттэрэ икки күн субуотунньук тэрийэн көмөлөстүлэр. Хамафаттаа Иванова, дьиз кэргэн саҕалыыр фермердэр, 50 төбөҕө аһааһыт хотону тутунулар. Хотонноругар быйыл 30 төбө сүөһү кыстыаҕа, ону таһынан сибииньэлээхтэр, кууруссалаахтар. Бу сылга кыстыгы туоруурга, саҕа дьылга диэри 600 тн от таһыллара былаанналар.

Баһаарынай сулууспа иһитиннэрбитинэн, сэттинньи 6 күнүгэр Ленскэй нэһиликкэ кэтэх ыал гараһа умайбыт. Полицияҕа ааспыт нэдиэлэҕэ — уопсайа 22 иһитиннэри киирбит, Партизан уонна 1 Хомустаах икки ардыгар суол саахала бэлиэтэммит. Балыксыт сүппүтүн туһунан иһитиннэри киирбитигэр, тустаах сулууспалар көрдөөннөр булбуттар. Араас түбэлтэ, быһылаан буолар түгэнигэр, тутатына, ЕДДС-ка биллэрэр булгуччулааһын эттилэр.

Ленскэй нэһиликкэ элбэх квартиралаах дьиэлэр тымныйбыттарын туһунан иһитиннэри киирбитинэн, С.С. Матвеев салайааччылаах хамыһыһа тэриллэн үлэлээтэ. Билинни тургутан «Намкоммунтеплогэнерго» АО температурнай режими онуугар таһаарбыт.

Бэлиэтэнэ С. АРГУНОВ

БОЛҔОЙУН! ЭЛЕКТРОННАЙ СУРУТУУ

«Энгиэли» хаһыакка 2017 сыл бастакы агарыгар электроннай сурутуу ытыллар. Редакцияҕа кэлэн дуоҕабар түһэрсиллэр, сурутууну төлөнөр, электроннай почта аадырыһа тиксэриллэр. Хаһыат PDF форматтан ааҕааччыга тиздриллэр.

6 ыйга — 210 солк.,
3 ыйга — 105 солк.,
1 ыйга — 35 солк.
Хаһыат индексэ — P0005, нэдиэлэҕэ иккитэ (оптуорунньук, бэтинсэ) тахсар.

Тупсарыы сылыгар

ҮЙЭЛЭРГЭ ААТЫРАН

Саха омук төрүттэрэ орто Өлүөнэни булбут кэмнэригэр Бөтүн аҕа ууһун дьонно Энгисэли хочотун хотугулуу-илин өттүгэр бэрт киэн сиригэр тарҕанан олохтооттар. XVII үйэҕэ Бөтүн биер бастыг аҕа ууһунан буолан, саха алта улахан биес уустарын ахсааныгар киирсэр эбит. Бөрө саҕа саргылаах — Бөрө Бөтүгнэр төрүкү сэрйиһит, көнүл-көмүскэс санаалаах, хорсун дьонуна биллэллэрэ.

Кыргыз үйэтин саҕана, оннообор, Тыгын үгүс сэрйитин хотон номоххо киирбиттэр. Бөтүгнэр Саха сиригэр араас муннуктарыгар — Аммаҕа, Булуҕа, Өлүөхүмэҕэ, ыраах Муомаҕа тийэр тарҕаммыттар эбит. Билигин

Үөрэх эйгэтигэр

Сэттинньи 3 күнүгэр Нам 1 №-дээх орто оскуолатыгар «Дьоллоох дьиз дьобура» диэн 1-11 кылаас төрөппүттэригэр аналаах сонун тэрээһин буолан ааста. Төрөппүттэр үөрэнээччи олоҕун биер күнүн эттэринэн-хааннарын биллилэр. Ол кур-

улууспутугар Бөрө Бөтүгнэртэн төрүттээх Түбэ, Көбөкөн, Арбын, Фрунзе нэһиликтэрэ өбүгэлэрин утумнарын салгыыллар. Онтон өбүгэлэрбит хаалларбыт «Бөтүн» диэн төрүт ааттарын Бөтүн эрэ нэһиликкэ умнубакка-сүтэрбэккэ, билиннэ диэри киэн туттан илдэ сылдыар.

Ол ааттарын үйэтитэн, сэттинньи 3 күнүгэр Бөтүн нэһилигин киири аартыгар сквер үөрүүлээх аһыллыта буолла. Бу сквер бырайыагын көүлүлээччитинэн 2001-2008 сс. Бөтүн нэһилигин баһылыгынан үлэлээбит, РСФСР үөрэтин туйгуна, СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Петр Романович Михайлов буолар. Онтон салгыи худоһунньуктар сойуустарын чилиэнэ, педагог-маастар, Нам-

наабы педагогическай колледж преподавателэ Николай Дмитриевич Огонеров уустаан-ураннаан ситэрэн-хоторон биэрбит.

Саха үгэһинэн Петр Охлопков аал уоту айах тутан, Үрдүк Айыыларга сүгүрүүйэн алгыс сиэрин-туомун толордо. Сквер аалай лиэнтэтин «Бөтүн нэһиликкэ» МТ баһылыга Михаил Васильевич Макаров, Нам улууһун баһылыгын үпкэ солбуйааччы Марина Викторовна Обутова уонна Модут нэһилигин бэтэрэннэрин сэбиэтин председателэ Михаил Федотович Кугданов быстылар, эҕэрдэ тылларын тиэртилэр. Нэһиликкэ олохтоохторо сквергэ өйдөбүннүк буолар хаартыскаҕа түстүлэр.

Кыргыз үйэтин саҕаттан бөтүттэр санааларын, эҕэрдэлэрин суруйдулар. Туһалаах тэрээһиннэр, үчүгэй үөрэнээччилэр, ситиһиллэр элбээтиннэр, сайдыыны, эдэр эрчими, доруобуйаны,

АҕАҔАС ОСКУОЛА

дук, 20 мүнүүтэлээх кылгатыллыбыт дьарыктарга предметтэр үөрэттиллэр методикаларын билистилэр, дьиз үлэтин толорууга, СГЭ-бэ (ОГЭ) уонна БКЭ-бэ (ЕГЭ) бэлэмнэниигэ сүбэлэри ылыллар. Оскуола остолобуойугар дьуһуурунайдаатылар, тото-хана аһаатылар, аһылык хаачыстыбатын билистилэр.

Күн оскуола сыгыннахтанар сириттэн саҕаланна. Балдыттар соннорун туттардылар, атахтарын таһаһын уларыт-

үөрэнниллэр, перемена кэмигэр быыстапканы көрдүлэр, учууталлары кытта кэпсэттилэр, сүбэ-ама ылыллар. Кылаас чаастарыгар оскуола туһунан нууччалыы, сахалыы тылларынан слоганнары айдылар. Айар үлэҕэ көхтөөхтүк кытыннылар.

Тэрээһин түмүктүүр чааһыгар «Якутяночка» ырыанан флешмобтаатылар, оскуола өрөгөйүн ырыатын толордулар.

Баҕа санаа маһыгар төрөп-

оскуола салайааччыларыгар, учууталларыгар махтал тылларын анаатылар. Оҕо саастарын санаабыттарын, уроктары астымыттарын, элбэҕи билбиттэрин-көрбүттэрин, оҕолоругар көмөлөһөр кыахтамыттарын астына бэлиэтээтилэр.

Кэлэр өттүгэр манньык тэрээһин 3-4 күн эбэтэр нэдиэлэ устата барыан, уроктар, аһыыр кэм бириэмэтэ уһуон баҕардылар.

2017 сылга оскуола «3Д кон-

түгнэр өрүү инники күөһүнэ сылдыбыттарын туоһулуур Бухатыыр пааматынньыга нэһиликкэ киэн туттуу, оттон кэлэр көлүөнэҕэ история чахчытын кэрэһитинэн буолуоҕа.

Тупсарыы сылын чэрчитинэн ытыллыбыт үлэлэри үөрүүлээхтик түмүктүүр тэрээһин «Айылгы» СК ытыллына. Быйылгы сылга ытыллыбыт ОДьКХ уонна энергетика министерствота «Олорор сири тупсарыы сылынан» ытыллыт куонкуруһугар 4,5 мөл. грантга тиксэн, нэһиликкэ тупсарыгар үгүс хабааннаах үлэ ытыллыбыт.

Ол курдук, В.И. Алексеев салайытынан «Чоомуос» кварталга оҕолорго аналаах площадка тутуллубут. «Ади-Строй» тэрилтэ (сал. А.И. Новгородов) административнай-культурнай киин иннигэр техникалар туралларыгар анаан асфальтаммыт парковка оҕорбут. «Чоомуос» кварталга «Быйан» ХЭТ (сал. Р.Е. Окороков) суол оҕоруутугар үлэлэспит. «Мегастрой» тэрилтэ (сал. Д.И. Сокольников) «Чоомуос» кварталга уот ситимин тардыбыт. «Туйгун» ХЭТ (ген. дир. В.Н. Никитин) Школьной уулуссага турар спортивной площадканы, урбаанныт С.С. Суздалов тэрилтэтэ Михаил Макаров аатынан уулусса тула үүнэр Хаһыт Чараһы, урбаанныт И.П. Слепцов салайытынан нэһиликкэ сынныалан паркатын тулатын күрүлэрин оҕорбуттар. Ону таһынан уулусса уоттара, ааттара, нүөмэрдэрэ оһоһуллубуттар.

Тупсарыы сылынан Бөтүн нэһиликкэ үүнэ-чэчири сайдарыгар, олорор усулуобуйа тупсарыгар, дьон үөрэ-көтө үлэлиригэр, астына-дуоһууа сынныанарыгар тустаах үлэлэр ытыллыбыттар кэрэхсэбиллээх. Итиннэ үлэлэспит тэрилтэлэргэ, дьонно-сэргэҕэ баһылык махтал суруктары, анал бэлиэри туттартаата.

А. СОЗОНОВА

солидация как новая модель социального взаимодействия» диэн темаҕа республикаҕа саҕаны киллэри биллаакаката буоларга көмүскэниэхтээх.

Айымнылаах үлэни, биригэ толкуйдуур, айар-туугар төрөптүттэри баҕарыт.
Анастасия КОРЯКИНА

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

«Энгиэли» хаһыакка сибээс отделениеларынан, общественнай сурутааччыларынан 2017 сыл бастакы агарыгар сурутуу ытыллар.

6 ыйга — 600 солк.,
3 ыйга — 300 солк.,
1 ыйга — 100 солк.
Хаһыат индексэ — P0005,
нэдиэлэҕэ иккитэ тахсар.

СУРУТУУ -
2017

**Спорт – дьулуур,
спорт – тулуур**

Соторутааҕыта «Модун» спортивной комплекскка Алексей Никифоров кэриэтигэр «Боотурдар оонньуулары» күрэх аҕыс көрүнгө буолан ааста: үс төгүл үс, тутум эргиир, масрестлинг, өһөс торбос, балык былдыһаһы, хапсаҕай, хомуур хапсаҕайа, канат тардыһыта.

Республика улуустарыттан барыта 13 хамаанда икки күнү быһа илин-кэлин түһүстүлэр. Сылын аайы кыттааччы ахсаана элбээн, хамаанда састааба күүһүрөн иһэр. Ол курдук, аан дойду, Россия, республика ааттаахтара күөн көрүстүлэр. Уус Алдантан масрестлинггэ аан дойду кубогун хаһаайына Дмитрий Попов, хапсаҕайга быйыл Дьокуускайга ытыллыбыт Д.П. Коркин бириинигэр норуоттар икки ардыларынааҕы гран-при күрэх боруонса призера Евгений Алексеев, Үөһэ Бүлүүттэн «Дыгын оонньууларын» чемпиона, призера Любомир Николаев, Бүлүүттэн «Дыгын оонньууларын» хас да төгүллээх призера, Россияҕа от охсуутугар

тэҥнээбин булбатах Николай Николаев.

Намтан биэс ааттаах-суолаах уолаттар «Махсыым ыччаттара» ааты доржоонноохтук ааттаатылар. Кинилэр истэригэр бааллар: быйылгы «Дыгын оонньууларын» боруонса призера, «Манчаары оонньууларын» масрестлинггэ үрүн көмүс призера Артем Варданян, республика

чемпиона, улахан дьонго ыарахан ыйааһыҥҥа республика призера Дьулус Охлопков. Үс төгүл үскэ, атах оонньуутугар Владислав Попов 1 миэстэ, тутум эргииргэ Егор Протопопов 1 миэстэ, хапсаҕайга Игорь Софронеев Уус Алданнар ааттаахтарын Евгений Алексеевы кыайан, 1 миэстэ, балык былдыһаһытыгар Игорь Софронеев Евгений Алексеевка

БООТУРДАР ООННЬУУЛАРЫГАР

ликатааҕы тутум эргиир күрэх рекордсмена Егор Протопопов, атах оонньуутугар Благочестивский куоракка ытыллыбыт Россия «Урожай» уопастыба күрэхтэһиитин призера, Баку куоракка ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынааҕы күрэхтэһи кыайыылааҕа, республика чемпиона Владислав Попов, көҥүл тустууга РФ спордун маастара, хапсаҕайга Саха республикатын спордун маастара, республика чемпиона, Н.Тарскай быйылгы чемпионатын үрүн көмүс призера Игорь Софронеев, оҕолорго масрестлинггэ Россия

хотгорон, 2 миэстэ, өһөс торбоско Дьулус Охлопков 3 миэстэ, хомуур хапсаҕайыгар Нам хамаандата 3 миэстэ, канат тардыһытыгар 8 миэстэ буолан, биер очконнан Уус Алданнартан хаалан, кыайыы үрдэлин иккис кэрдийинигэр тахсан, «Байанай» маҕаһынтан 30 тыһ. солк. суумалаах сертификатынан наҕараадаланна. Уус Алданнар иккис төгүлүн «Боотурдар оонньууларын» кыайыылаахтарынан буоллулар.

**Иннокентий
УВАРОВСКОЙ -
КҮРҮЛГЭН**

**Болдойун! Болдойун! Болдойун!
«Дьибэ-дьээбэ түгэн» фотоконкурс!**

«Энсиэли» хаһыат редакцията бу нүөмүртэн, ол эбэтэр сэтинньи 8 күнүттэн саҕалаан 2017 с. тохсунньу 5 күнүгэр диэри манньк ааттаах фотоконкурс ытар. Куонкурууска ким баҕарар, сааһыттан, идэтиктэн, ханна олороруттан тутулуга суох, кыттыан сөп. Сүрүн ирдэбилэ — күннээҕи олоххо, эһиги көрүүгүтүгэр дыкти, дьибэ-дьээбэ түгэннэри фотоаппаратынан, телефонунан түһэри уонна e-mail: Namtsy41141@mail.ru, биитэр ватсабынан **89991743680**, **89141062123** тел. ытыабыт.

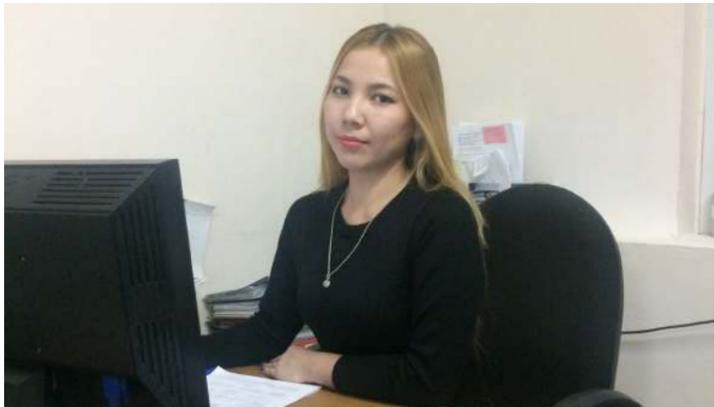
Куонкурус түмүгүн 2017 с. тохсунньу Россия Бэчээтин күнүгэр дьүүлүүр сүбэ быһаарыа, бэчээккэ тахсыа. Үс бастыҥа: фотоаппарат, цифровой фоторамка, флеш-карта бириистэр туттарыллыахтара.

Дьибэ-дьээбэ түгэни мүччү тутуман!

Кини — киниэхэ

СЫЛААС СЫҤЫАН

Кырдыҕас дьон олохторун хаачыстыбатын тупсарыга аһаҕас хамсааһын Саха сирин 2013 сылтан саҕаламмыт. Оттон ити сокуон биһиги улууспутугар быйылгыттан үлэлиир буолбут. Ол туһунан социальной харалта управлениетын сүрүннүүр специалиһа Людмила Колмогорова манньк кэпсээтэ:

– Кырдыҕас дьону көрөр-истэр дьиэ кэргэн улууспутугар биер эрэ баар. Тоҕо диэтэр республикаттан биер эрэ квота көрбүттэрэ. Кырдыҕаһы иитэ ылар дьиэ кэргэн иккиттэн итэҕэһэ суох киһилээх буолуохтаах. Иитэ ылар киһиттэн олус элбэх ирдэбил, докумуон наада. Ол курдук, холобур, медицинскэй көрүүнү ааһахтаах, полицияттан ыспыраапкалаах, дьиэҕэ кырдыҕаска аналлаах туста хос, утуулар, суунар таһаһа-саба толору баар, эппиэттир буолуохтаах. Чорон соргодох, кыаммат, инбэлиит, уруута-аймаҕа суох киһи эрэ иитиллэ ылыллар. Дьахтар 55-төн, эр киһи 60 сааһыттан иитиллэр. Кырдыҕас бэйэтэ дьиэлээх, дьиэбиттэн барбаппын диэтэбинэ, иитэ ылар дьиэ кэргэн киниэхэ кэлэн олоруохтарын сөп. Иитээччи ый аайы, барыллаан, 0 17 тыһ. солк. хамнастанар, ону таһынан дуоҕабар быһыытынан кырдыҕас киһи пенсиятын 75% көрүллэр ыалыгар биерэр. Ый аайы иитэр ыалы кытта акт түһэрсэбит. Уонна кэммиттэн кэмигэр хайдах усулуобуйа олороллорун баран, көрөн-истэн кэлэбит.

Намга Аргуновтар дьиэ кэргэнтэрэ биер кырдыҕаһы көрө-истэ, иитэ олоролор. Дьиэ кэргэн ийэтэ Людмила Романовна кэпсириинэн, ыраатта кыаммат, дорубуйаларынан хаачахтаах ини-биэлэри бэйэлэригэр итэ ылбыттар. Ол сағана туох да сокуон суоҕа, бэйэлэрин ис санааларын баҕатынан иишпиттэр. Николай хараһынан инбэлиит, Арсен астматик эбит, билигин суох. Оҕото-уруута суох буолан, тута Аргуновтарга эйэбэс эһэ оруолун толорбуттар. Социальной харалта управлениета кырдыҕастары иитэллэрин уруккуттан билэр буолан, быйыл квота кэлбитигэр, туох да энкилэ суох эрэнэн туран, кини-

лэргэ биэрбиттэр. Николай хараһынан көрбөт, киһи өйбүллээх хамамар эбит. Людмила Романовна кэргэнэ Николайы иитэргэ улахан күүс-көмө буолар. Толору хаачылыылаах дьиэҕэ олоро буолан, улахан ыарахаттары көрсүбөспүт диер. Чааһынай дьиэҕэ сайылылар эбит. Николай Аргуновтар дьиэ кэргэнтэригэр кэлэн, оҕо истин тапталын билэн, сиэн мичээрин ингэринэн астына-дуоһуйа олоро.

А. СОЗОНОВА

Күннэтэ көрөр дьоммут

Москвитина Светлана Константиновна «Намкоммунтеплоэнерго» биер тутуах үлэһитин быһыытынан үлэлиир дыно, бары билэллэр, билинэллэр. Олох-дьаһах коммунальной хаһаайыстыбата, ханна баҕарар буоларын курдук, элбэх кэлиилээх-барыылаах, кириилээх-тахсыылаах, хаһан да бүтэн биэрбэт, түгэҕэ көстүбэт түбүктээх, ыарахан үлэлээх тэрилтэ быһыытынан билибит ахан тэрилтэ. Манна дьоннор кыайан тулуйбакка аккаастанан барар да түбэлтэлэрэ үгүс. Оччолорго, 90-с сыллардаахха, улууска итиини биэрэн олороор хоччулунайдар үксүлэрэ таас чоҕунан оттуллар буолан, хачыгаардар үлэлэрэ олус ыарахана. Инньэ гынан, онно үлэһити булар эмиэ биер ыарахаттардааҕа.

С.К. Москвитина

ҮЛЭҤИТ КӨМҮСКЭЛИН ӨРӨ ТУТАН

тан үлэлиир дьонно штаты сарбыһы барыылары эмиэ биер ыарыылаахтык аһар түгэнэ саҕаламмыта. 6-7 хоччулунайдаах бөһүөлөктөргө 2-3 эрэ хоччулунай турбута. Атын 3-4 хоччулунай үлэһиттэрэ уурайар дьылҕаламмыттар. Бу 12-16 киһи, бары ыаллар, оҕолордоохтор. Бу үлэ суоҕар ыарахан дьыала. Үлэттэн барар дьону кытта кэпсэтии, кыаллар буоллаһына, атын үлэҕэ көһөрүү, сүрдээх ыарахана кимикэ баҕарар биллэр суол. Урут 780 киһи үлэлиир этэ диэбит буолаахпытна, билигин бу 2016 сыл балаҕан ыйын 30 күнүн туругунан 430 киһи үлэлиир. 350 киһи миэстэтэ суох, сарбыллыбыт. Биллэн туран, бу биердэ оҕоһуллубат — 10-ча сыл устата. Ол да буоллар, бу тыа сирингэр охсуута улахан. Манньк үлэни барытын Светлана Константиновна нөҥүө оҕоһуллар. Хас биер киһи дьылҕата, дьиэ кэргэнин үлэлээн иитэр-аһатар киһи хомойбут сирэин бэйэтин сүрэхин нөҥүө аһары, чэпчэкитэ суох буолуо. Ол үрдүнэн, көр, биер эмит киһи хомойон, сөпсөспөккө «сиэтигит-аһаатыгыт» дьин этиһэн-охсуһан барбыт түбэлтэтэ суох. Ол курдук, барытын өйдөтөн-быһааран, оннук буолуохтааҕын дьонно тиэрдэн, үлэлиир уратылаах. «РСФСР Трудовой законодательствотын» хас биердии ыһыгын-чымпыгын ситэри билэр, атыттары үөрэтэр, салайар аппарата үөрэтэрин ирдир.

Түмүгэр, «Намкоммунтеплоэнерго» тэрилтэтигэр кадр кытта үлэ боппуростарыгар мөккүөрдөр, сууттаһылар тахсыбыт түбэлтэлэрэ суохтарын кэриэтэ, олох да тахсыбаттар. Ханна бэйэлэрин дьылалаларын үчүгэйдик билэр, киһилии сыһыаннаһан үлэлиир сирдэригэр оннук хартыына куруук баар буола туруоҕа. Ханна кадр боппуроһа үчүгэйдик быһаарылыбыт сирингэр, үлэ үчүгэйдик барар. Намнааҕы «Намкоммунтеплоэнерго» улуһугар биер бастын үлэлээх тэрилтэнэн уруккуттан биллэр. Ону аһан республикаҕа да инникилэр аһааннарыгар сылдар. Олохтоохтук дьаһанан олоро кадрдаах сиргэ үлэлэрэ-хамнастара, олохторо да олохтоох!

Светлана Константиновна - дьоллоох ийэ. Кыһа Жена үрдүк үөрэхтээх. Дьокуускайга финансовай-экономическай институту бүтэрибэтэ. Билигин Дьокуускайга «Якутэнерго»-ға сүрүннүүр инженеринэн үлэлиир, кэргэннээх. Эмиэ үчүгэй үлэһит буолуо дьин эрэл улахан.

Светлана Константиновна баҕарыаһын уһун, дьоллоох олоҕу, үлэтигэр улахан ситиһиһилэри. Тэрилтэтин үлэһитэрин өссө да олох бары ыарахаттарыттан көрө-хараһа, араҥаччылыы, көмүскэһэ сырыттын дьин баҕа санаабытын тиэрдэбит.

**А. КОБЯКОВ,
пресс-киин салайааччыта**

Аны 1998-99 сыллардаахха Нам улуһугар 105-кэ тийиэ хоччулунай оттуллар. Тэрилтэ барыта 780 үлэһиттээх этэ. Манна чугаһыр үлэһиттээх тэрилтэлэринэн улууска учууталлар отделлара уонна райпо эр этилэрэ. 2005 сыллартан оптимизация саҕаланан, хоччулунайдар гааска көһөн кыамталара улаа-

Дорогие сотрудники отдела МВД России по Намскому району, уважаемые ветераны! Сердечно поздравляю Вас с профессиональным праздником – Днем сотрудника органов внутренних дел Российской Федерации!

Желаю больших перспектив, карьерного роста, возможностей реализации и развития. Пусть безопасными будут рабочие будни, надежным плечо напарника, крепкой сила воли и убеждений. Ваша сложная работа всегда нужна обществу.

Особые слова признательности и уважения выражаю ветеранам, находящимся в почетной отставке, именно вы заложили основы и традиции, являющиеся и сегодня актуальными, которые чтят и продолжают нынешнее поколение коллектива Намского отдела внутренних дел.

Желаю всем крепкого здоровья, неугасаемой энергии, мудрости, неиссякаемой выдержки и личного счастья! Пусть умножаются профессиональные успехи и достижения! Мира и добра вам и вашим близким!

Начальник ОМВД России по Намскому району подполковник полиции Л.В.Семенов

КАК ОБСТОЯТ ДЕЛА ПО ПРАВОПОРЯДКУ?

За последние 5 лет динамика преступлений колеблется со 130 (2013 г.) до 192 (2014 г.), в среднем ежегодно по итогам 9 месяцев т.г. регистрируется около 160 преступлений.

На территории Намского района по итогам 9 месяцев зарегистрировано 148 преступлений.

В структуре зарегистрированных преступлений, как и в предыдущие годы, занимают доминирующее место преступления против собственности. Попрежнему наиболее криминальной зоной остается центр района – с. Намцы, на его долю приходится около 48% преступлений от общего числа зарегистрированных.

Наблюдается также рост зарегистрированных преступлений на территории 4 населенных пунктов: в с. Хамагатта с 8 до 17, в с. Партизан с 8 до 13, в с. Бетюнцы с 1 до 6, в с. Никольцы с 0 до 1.

Наблюдается снижение зарегистрированных преступлений на территории 10 населенных пунктов: в с. Хатырык с 6 до 4, в с. Аппаны с 20 до 12, в с. Модутцы с 9 до 3, в с. Графский Берег с 5 до 1, в с. Едейцы с 4 до 3, в с. Хатас с 4 до 3, в с. Искра с 2 до 1, не зарегистрировано преступлений в отчетном периоде в с. Кобяконцы, в с. Арбынцы, в с. Фрунзе, в с. Красная Деревня, с. Маймага, с. Салбанцы.

Всего привлечено к уголовной ответственности 119 лиц, в том числе женщин – 16, по возрасту: с 14 до 17 лет – 8, с 18 до 29 лет – 14, с 30 до 49 лет – 38, свыше 49 лет – 32 лиц.

По динамике видно, что из 119 лиц, совершивших преступления, 50,4% составляют лица без постоянного источника дохода, половина лиц имеют образование среднее (полное) общее, начальное и основное общее – 54,6%, средне-специальное и начальное профессиональное образование

имеют 22,7% лиц, высшее образование имеют только 9 лиц. Данная картина приводит к выводу, что низкий социальный уровень населения приводит к росту совершения преступлений.

В течение текущего периода подростками совершено 8 уголовно-наказуемых деяний. Всего несовершеннолетних, совершивших преступления – 9 лиц, в т.ч. в группе совершено 2 преступления (вымогательство и кража с проникновением в магазин).

Одним из условий совершения преступлений лицами несовершеннолетнего возраста является отсутствие контроля со стороны родителей за времяпровождением своих детей, родителями своевременно не были поставлены требования перед детьми по правилам соблюдения режима дня.

Сотрудниками отдела МВД России по Намскому району рас-

крыто и расследовано 107 уголовных дел. Отмечается рост расследованных уголовных дел по преступлениям против собственности с 39 до 44, по преступлениям, связанным с нарушением безопасности дорожного движения с 4 до 17, преступлений экономической направленности с 0 до 2.

К затруднению раскрытия краж приводит несвоевременное обращение граждан в правоохранительные органы, спустя неделю, месяц после установления обнаружения пропажи вещей, кража имущества ночью, обнаружение пропажи потерпевшим на следующий день.

Способствует также совершению краж принятие собственниками мер по сохранности, принадлежащего им на право собственности имущества, из 52 зарегистрированных краж 39 преступных деяний совершены путем свободного доступа, т.е. 75%.

В Намском районе милиция была создана в октябре 1919 года. Первым начальником был назначен Гаврил Ионович Эверстов, учитель, бывший командир партизанского отряда, родом с Едейского наслега. Его заместителем был назначен И.Ф. Решетников, уроженец Хатын-Арынского наслега. В настоящее время их именами названы улицы села Намцы. В числе первых милиционеров можно назвать Евстафьева Филиппа Михайловича, 1906 года рождения, уроженца Хатын-Арынского наслега. В апреле 1922 года часть милиционеров Намского района в составе отряда Белянкина сопровождали обоз с динамитом для алданских рудников, но попали в засаду отряда белогвардейцев. В неравном бою погибли наши земляки милиционеры Петров Афанасий Николаевич, уроженец Тастахского наслега и Эверстов Егор Егорович, уроженец Намского наслега.

должностей. В настоящее время численность сотрудников ОВД по Намскому району составляет 80 человек. Личный состав ОВД, несмотря на трудности, из года в год успешно решает стоящие перед ними задачи по охране общественного порядка и борьбе с преступностью, воспитанию и профессиональному обучению молодого поколения.

В период службы в органах внутренних дел «за образцовое выполнение служебного долга и заслуги в охране общественного порядка» награждены государственными наградами:

- орденом «Знак Почета» – майор милиции Павлов Михаил Михайлович;
- орденом «Мужества» – майор милиции Васильев Петр Петрович (посмертно);
- медалью «За отличие в охране общественного порядка» – майор милиции Атласов Петр Егорович;
- майор милиции Мохначев-

скими на страже правопорядка: это Павлов М.М., Тусаков Д.Е., Платонов Р.А., Осипов П.Г., Атласов П.Е., Егоров Д.П., Иванов А.С., Дьячковский А.Д., Юмшанов Н.И., Мохначевский Н.Л., Дьяконов В.П., Соловьев С.Д., Осипов А.П., Обутов И.И., Сивцев П.П., Тусаков В.Д., Протопопов Е.И., Жирков Н.Н. и другие.

Вечная память сотрудникам милиции, отдавшим свою жизнь за благополучие и спокойную жизнь населения, погибшим при исполнении служебных обязанностей: капитану милиции Иванову Леониду Семеновичу, майору милиции Васильеву Петру Петровичу, рядовому милиции Москвитину Альберту Афанасьевичу.

В разное время участвовали в составе сводного отряда милиции по восстановлению конституционного порядка на территории нашей страны: в Нагорном Карабахе майор милиции в отставке Мохначевский Вячеслав

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ НАМСКОЙ МИЛИЦИИ

В годы Великой Отечественной войны в бою с немецко-фашистскими и японскими захватчиками принимали участие наши земляки, после войны, которые посвятили свою жизнь борьбе с преступностью и охране общественного порядка на территории Намского района. Это наши ветераны милиции: Степанов Михаил Яковлевич, Соловьев Семен Дмитриевич, Тусаков Дмитрий Егорович и Мохначевский Николай Лонгинович.

В разное время начальниками милиции работали:

- Вильчинский (имя, отчество неизвестны), с 1950 по 1953 годы.
 - Брагин (имя и отчество неизвестны), с 1953 по 1956 годы.
 - Скидан Николай Алексеевич, с 1956 по 1957 годы.
 - Кириллов Илья Петрович, с 1957 по 1959 годы.
 - Скрябин Павел Владимирович, с 1959 по 1962 годы.
 - Павлов Михаил Михайлович, с 1962 по 1968 годы.
 - Егоров Дмитрий Петрович, с 1968 по 1975 годы.
 - Дубинин Владимир Тимофеевич, с 1975 по 1980 годы.
 - Яковлев Иван Иннокентьевич, с 1980 по 1985 годы.
 - Петухов Анатолий Александрович, с 1985 по 1988 годы.
 - Сергеев Михаил Егорович, с 1988 по 1989 годы.
 - Иванов Юрий Владимирович, с 1989 по 1995 годы.
 - Павлов Михаил Михайлович, с 1995 по 2000 годы.
 - Зырянов Петр Афанасьевич, с 2000 по 2004 годы.
 - Ефимов Егор Ильич, с 2004 по 2007 годы.
 - Николаев Владимир Иванович, с 2007 по 2011 годы.
 - Седалищев Роман Александрович, с 2011 по 2013 годы.
 - Стручков Андрей Андреевич, с 2013 по 2015 годы.
 - Семенов Леонид Васильевич, с 2015 по настоящее время.
- До конца 80-х годов штатная численность личного состава РОВД составляла всего 18

ский Вячеслав Николаевич;

- полковник внутренней службы Павлов Михаил Михайлович;

Майору милиции Черноградскому Геннадию Петровичу всю милицейскую жизнь, проработавшим участковым инспектором, первому из сотрудников милиции Республики Саха (Якутия) было присвоено высокое звание «Заслуженный участковый инспектор МВД СССР».

Ветеран милиции и труда майор милиции Харитонов Николай Никитич добросовестно и безупречно прослужил в органах МВД, в 1985 году он признан «Лучшим Госавтоинспектором ЯАССР». С 1990 по 1998 годы работал начальником ГАИ Намского РОВД. За период его работы личный состав ГАИ вырос от 3 до 25 сотрудников, за 2 года было приобретено 12 патрульных машин, организовано круглосуточное дежурство на посту ГАИ. В течении 10 лет Харитонов Н.Н. был занесен на Доску Почета МВД, в 1997 году Указом Президента РС(Я) ему присвоено звание «Заслуженный работник автотранспорта РС(Я)». Полковник внутренней службы Павлов Михаил Михайлович является «Почетным сотрудником МВД России».

Полковник милиции Зырянов Петр Афанасьевич и майор внутренней службы Говоров Геннадий Юрьевич являются «Почетными донорами России», подполковник милиции Николаев Владимир Иванович, полковник внутренней службы Павлов Михаил Михайлович являются «Почетными гражданами Намского района», подполковник милиции Ноев Николай Иванович и подполковник милиции Харитонов Никита Никитич являются «Почетными гражданами Ленского наслега».

Руководство и личный состав ОВД по Намскому району помнит и гордится ветеранами, не жалея сил и личного времени работав-

Николаевич, на Северном Кавказе ветераны боевых действий подполковник юстиции Назаров Николай Назарович, подполковник милиции Ефремов Роман Дмитриевич, майор милиции Семенов Юрий Александрович, майор милиции Андреев Александр Николаевич и другие.

Сотрудники и ветераны Намской милиции на протяжении 20 лет занимали призовые места на спартакиаде ОВД центральных и заречных районов Республики Саха (Якутия). Хочется отметить наших спортсменов, поднявших авторитет Намской милиции в Республике: pistolетчики Эверстов С.И., Павлов М.М., Зырянов П.А. Автоматчики: Обутов И.И., Сивцев Н.Н., Спиридонов Г.Д., Семенов Ю.А. Шахматисты: Харитонов Никита Н., Харитонов Николай Н., Сабарайкина Т.М., Иванов И.С. Волейболисты: Суздалов А.И., Дьячковский А.П., Стручков А.А. Чемпионы по перетягиванию палки: мастер спорта Сивцев П.П., мастер спорта Иванов В.Н., Назаров Н.Н., Кутуков П.В. и многие другие.

Все эти положительные результаты не могли быть достигнуты без активного участия членов Совета ветеранов РОВД. Первым председателем Совета ветеранов Намского РОВД был Дьячковский Аммос Дмитриевич. История Намской милиции, теперь уже полиции продолжается. Меняются поколения, люди, но все остается в истории, в славнои летописи борьбы с преступностью, охране общественного порядка и обеспечении безопасности граждан Намского района.

От имени Совета ветеранов ОВД по Намскому району поздравляем личный состав, ветеранов и вдов сотрудников органов внутренних дел с Днем милиции! Желаем крепкого здоровья, счастья и благополучия!

Михаил ПАВЛОВ,
председатель Совета ветеранов ОВД по Намскому району

Ааспыт нэдиэлэ, алтынны 29 күнүгэр, И.Е. Винокуров аатын Намнааы педколледжка педагогической билим кандидата, профессор Г.С. Попова - Санаайа салалтатын ХИФУ төрүт культура салаатын устудьоннара кэлэн, бэйэлэрин үөрэнэр кыһаларын туһунан сырдатан, кэрэ кэпсээннэрин тэнитэн, музыкальнай нүөмэрдэрин көрдөрөн бардылар. Балдыттары алтынны ый мааньлаах аһын — итии үүттээх чэйинэн, алаадынан көрүстүбүт.

Иһирэх көрсүһүү

Тэрээһини Санаайа Хотой Айыы алгыһынан саҕалаата, сахалыы эҕэрдэлэни нымаларын устудьоннары кытынараран, киһи өйүгэр-санаатыгар дөбөнгүк хатанар гына, оонньотон көрдөрдө. Устудьоннар Моисей Ефимов «Саха итэҕэлэ» диэн айымнытын дьүһүйүүнү аахтылар. Киһи үс куттаабын быһытын, кыһыл, араас, халлаан күөбү өгнөөх уонна «Үрүн тыын өллөйө», «Хара тыын харыһа»

диэн тыл номохторунан сирдэтинэн, манган уонна хара өгнөөх сахалыы таҕастары таннан, үстүү буолан 5 бөлөххө хайдан, уус-уран аабыһын көрдөрдүлэр. Бу кэннигэн устудьоннар түмсүүлэрин, үөрэхтэрин туһунан кэпсэтилэр, ыйытыларга эппиэттэтилэр, ыллаатылар. Көрсүһүү доҕордоһуу оһуохайынан түмүктөннө.

Киһи киһиттэн үөрэнэр. Кис-

тэл буолбатах, хоһоону-оһуохайы соччо-бачча биһирээбэт ыччат элбэх. Онон субу маннык көрсүһүүлэр, тэрээһиннэр төһө кыалларынан элбэхтик бараллара наада, оччоҕо сахалыы куттаах, лоп-бааччы, сайдам-сайаҕас өйдөөх-санаалаах ыччат элбээн иһиэ турдаҕа. Салайааччыга, Г.С. Попова — Санаайаҕа, саха төрүт өйүн-санаатын, өбүгэлэрибиттэн тутан хаалбыт үөрэхпитин, төрүт билиини үүнэн иһэр ыччат дьонго утумнаахтык тиэрдэрин биһирэбитин-сэргиирбитин биллэрдибит, инникитин даҕаны маннык көрсүһүүлэри ыыта туруо диэн эрэнэрибитин эттибит уонна махтал суругу кытта устудьоннар уһуяанна онорбут керамической куорсун-сувенирдарын туттардыбыт.

Тамара РУМЯНЦЕВА, Прасковья БАЙАНАЕВА, колледж уһуяаччылары

ӨССӨ ХААРДА КҮРДЬҮӨХХЭ, ӨССӨ СЫЛДЫА ТҮҮҮӨХХЭ

Элэгэнтэй Сахаарабыс Кырбаһаанкынгча, 80 сааскынан Хоолдуктаах бэйэм

хонкуйан, Сүһүөхтээх бэйэм сүгүрүйэн, Ытык-сүдү киһиэхэ, Уруй-айхал этиэххэ.

Хааһахыттан хостоонгун, Хаппаргыттан ылангын, Соһо сылдьар сонунгун, Кэһэ сылдьар кэһиигин, Сахан сириң дьонугар, Омук ааттаах дьонугар, Дойдун, дьонун туһунан, Намың дьонун аатынан, Хаата туолан таһымныһар, Халааннаабыт өрүстүү, Олус дэлэй билиигин Сааһылаангын

наардаангын, Бүтэн биэрбэт сэнэнгин Салгыбакка кэпсиигин. Киһиргэтэн эһэппин, Кырдыгынан кэпсиибин, Олус элбэх талаангын, Көрө-үөрэ сөҕөбүн, Сөҕүрүйбэт төлөңгүн Бэркиһибин, хайгыбыһын. Бэрди гынным диэбэккэ, Чаҕыламмат, хайҕаммат, Кыайдым-хоттум дэммэккэ, Дьонтон ордук санаммат, Оннук сэмэй, дэлэгэй. Таастаах уола Лэгэнтэй. Маннык кэрэ киһини Айбыт эбит айылҕа, Арчылаабыт-алҕаабыт Айыһыһа-аанһала, Дойдугар, дьонугар Туһалаатың диэтэҕэ. Эдэр-сэнэх сааһыгар Хомсомуола, пионера, Сипит-хоһупут кэмийгэр Хомунньуһа холбоһон, Сөҕүрүйбэт төлөнү, Сүдү күүстээх санааны, Сиргэ түспүт аналы, Сырдык кыымаһа ыраны, Сынарыһбат кылааны,

Сындаһыбат сырыһы, Тулхадыйбат тулууру, Тохтоон хаалбат дьулууру, Эккэр-хаангар иитиэхтээн Куккар-сүргэр ингэрэн, Күүһү-уоһу биэрбиттэр. Тэнгэ тийэн кэлбиттэр. Үлэ-хамнас үөһүгэр, Уһаарыллан-кытаанан, Билии-көрүү күрүбэр Эркээйлээх суолунан, Эн-мин дэһэн эрийсэн, Эйэлэһэн-эллэһэн, Бүгүн тийэн кэллэбэ, Олох дьолун биллэбэ. Сахаарабыс сырыһытын, Элбэх сылдьаах сыратын, Эгэлгэлээн эһпэккэ, Ону-маны эһпэккэ, Ааҕа сатаан сиппэккэ, Ситэ-хото билбэккэ, Эридьэсти барбакка, Эҕэрдэҕэ этиэххэ. Аҕыс уонгун аһангын, Тоһус уонгар тийэнгин, Сүүскэр сүүрэ сылдьангын, Ону аһа түһэнгин, Айа-тута сырыт диэн, Айыһыһыккар холбоһон, Алгыстаатым буолуохтун! Айаардааһым буолуохтун! Эгил-тэгил тэн саастаах Үөрэнээччиң этим мин, Эдэр-сэнэх эрдэттэн Эйэлээһим этин эн. Хоһоон тыһын холбооммун Хоһулайдым-хоһуудум, Бэйэм хайдах саныһарбын Сааһылааммын саңардым. Кэбис, манан тохтуоһа, Уоскуйуоһа, бүтүөххэ, Өссө хаарда күрдьүөххэ, Өссө сылда түһүөххэ, Үйэлээһи, үтүөнү, Үгүрүтүк этиэххэ, Уонна тэнгэ кырдыһааһа, Чэгиэн-чэбдик буолуоһа.

Ю.В. ПОТАПОВ-САРГЫН

ҮЛЭТИНЭН ААТЫН ҮЙЭТИТТЭ

Сэрэдэ, алтынны 26 күнүгэр, баара-суоҕа 35 сааһыгар орто дойдуттан быйыл суох буолбут литературнай критик, Россия суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, телесурунальыс, Ойуунускай аатынан литературнай түмэл научнай үлэһит Николай Рыкунов «Үтүө үгэстэри тирэх оҕостон...» кинигэтин сүрэхтэниитэ дойдугар, Партизанна, буолан ааста. Тэрээһингэ литературнай критика курдук уустук эйгэни талбыт эдэр киһини биэр бастакынан таба көрбүт, өйөөбүт улахан өгнөөх, буруолуу сылдьар кинигэ киһири тыһын суруйбут народнай суруйааччы С.А. Попов — Сэмэн Тумат; Ойуунускай аатынан государственнай бириэмийэ лауреата, критик, поэт, дьонго барытыгар олус аламаҕай сыһыаннаах Н.Е. Винокуров — Урсун; «Чолбон» сурунаал сүрүн редакторун солбуйааччы, РФ суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, Николай Рыкунов чугас доҕоро Гаврил Андросов, ыччат олоһун кырдыктаахтык уонна итэҕэтиилээхтик ойуулуур айымнылар ааптардара, «Чолбон» сурунаал эппиэттиир сэкирэтээрэ А.Е. Варламова — Айысхаана, ХИФУ доцента, Н. Рыкунов куратора М.П. Попова уонна Коляны кытта бииргэ үөрэммит магистраннар Дьокуускайтан тахсыбыттар.

Хайа да киһиэхэ, ордук идэтибит суруйааччыга, кинигэтин тахсыта — ураты үөрүүлээх түгэн. Кинигэҕэ киһи ис санаатын кумааһыга тийэн, дьон дьүүлүгэр таһаарар. Хомойуох иһин, Коля бастакы кинигэҕэ тахсыбыт үөрүүтүн билбэккэ барда...

Аатыттан да көстөрүнэн, Коля — биллиилээх сурунальыс, талааннаах поэт, олохтоох хаһыаптыгыгар өр сэт редакторунан үлэлээбит, бэрт сотору төрөөбүтэ 80 сыһын бэлиэтэниллиэхтээх биір дойдулаахпыт Н.М. Рыкунов хаан-уруу аймаҕа. Кини 1980 сыллаахха орубуна

бу күн — алтынны 26 күнүгэр — күн сириң көрбүт. Онон тэрээһин Мария Аргунова уонна Владимир Колесов салалталарынан ахты-биэчэр көрүңүнэн ытыһыһына. Коля Рыкуновка аһаммыт киһэни поэзия чараас эйгэтин сүрүһүнэн-быарынан ыһынар биір дойдулаахтара бэркэ диэн кыһаллан, эрдэттэн бэлэмнэһэн ытыһылар. Библиотека сэбиэдиссэйэ С.П. Бережнева Н. Рыкунов үлэлэрин быһастапкатын хомуйан туруорбута дьон болҕомтотун тарта. А.А. Алексеева, Сабарай Илгэ бииргэ төрөөбүт балта, поэзияны өйдүүр, умсугуйан ааҕар эрэ буолбатах, сыанаттан оҕо буоллун, улахан киһи буоллун ис сүрүһүтүн эйһэн туран ааҕарын ситиһэн тэйэр эмиз бэйэтэ туспа талааннаах үлэһит! Олохтоохтор олус да үчүгэйдик хоһооннору аахтылар! Бэл, оскуола оҕото Валентин Ядреев Алампа «Төрөөбүт дойдуга» диэн бэрт уһун хоһоонун ханан да ингэн көрбөккө, дорҕоонноохтук, ис хоһоонун биэрэн туран аахта, кэлбит дьону сөхтөрө.

Кинигэ сүрэхтэниитигэр кэлбит ыалдыттар бары Коля туһунан сиһилии ахты оҕордулар, кэлбит дьону барыбытын долгутулар уонна уйдатыһылар. Сэмэн Тумат Николай Рыкунов «намчы көрүңгэр, сэмэй майгытыгар дьүөрэтэ суох хорсун санаалаах этэ: биір даҕаны учуонай, историк, улахан суруйааччы ылыммат, саллар үлэтин — Новгородскай алфавитынан бэчээтэммит Н.М. Заболоцкай — Чысхаан кинигэтин аныгы алфавитынан көһөрөр соругу ылыммыта уонна чистээхтик толорбута» диэбитин соһуйа, астына, киэн тутта иһиттибит. Нэһилиэк баһылыга А.Н. Зырянов Сэмэн Тумакка, Урсунна, Гаврил Андросовка уонна Коляны РФ суруйааччыларын сойууһугар киллэттэрбит, онон киниэхэ үлүскэн үөрүүнү бэлэхтээбит, кыаҕар кыах, күһүгэр күүс эппит народнай поэт, Саха сириң суруйааччыларын

сойууһун председателэ Наталья Харлампьеваҕа махтал суруктары, өйдөбүннүк бэлэхтэри туттарда. Олохтоохтортон оҕо саадын итэҕэччигэ Р.П. Шадрина «кыракий Коля кыра эрдэбиттэн суруйааччы буолара биллэр этэ» диэн бэлиэтээтэ, учууталлара уонна үөрэхтэрин бүтэрээри сылдьар магистраннар киһи үөрэххэ-билиигэ олус тардыһылаах эбитин, эйбэс-сайаҕас майгытын уйдаһыа аһыннылар. Олохтоох оскуола саха тыһын уонна литература тын учууталлара уолларын үтүө тыһынан ахтан-санаан аастылар уонна киһи аатынан сыһын айы бэрлэлэр стипендия олохтообуттарын иһитиннэрдилэр. Ону тэрээһин кытыһылаахтара олус биһири иһиттибит. Буолумуна даҕаны: бу — Н. Рыкунов аатын үйэтиги дьонун хардыы булар. Бииргэ төрөөбүттэрэ, ийэтэ Екатерина Петровна кинигэ тахсыбытыттан, дьон-сэргэ киһини улаханник ытыктырыттан олус долгуйдулар, махтаннылар.

Улуустааһы киин библиотека үлэһиттэрэ тэрээһингэ сүрүннүүр оруолу ыһылар, кинигэ сүрэхтэниитин көбүлээн ытытардылар; эдэр критик библиографическай ыйымныгы бэчээттээн, биэчэр кытыһылаахтарыгар босхо түңэттилер, дириэктэр М.Р. Софронова истин-иһирэх ахты оҕордо, ыңгырылаах ыалдыттарга бэлэхтэри туттарда.

Николай Рыкунов ыарахантан чаҕыйбат хорсун санаатынан үлүмнэһэн үлэлээн, айар-тутар дьобурунан, айылҕаттан бэрлэлит ис кыаһынан аһыйах кэм иһигэр саха литературагыгар бэлиэ суолун-иһин хаалларан, өлбөт-сүппэт ааттанна, төрөөбүт нэһилиэгин дьону киэн туттар киһилэрэ буолла.

Прасковья БАЙАНАЕВА, «Ыллык» литературнай куруһуок салайааччыта, «Отуу уота» айар түмсүү чилиэнэ

ИСТИҢ ИДЭИИТЭ БИИЖИТЭНЭН

«Дьахтар абыһыһар айылгыта» диэн ааттаах кинигэни сурунальыс, «Саха сирэ» хаһыат корреспондента, СР культуратын уонна бэчээтин туйгуна Надежда Парфеньевна Егорова-Намылы илии баттаан бэлэхтээбитин биір күн Аита Шапошникова бу кинигэ киһири тыһыгар этэрини, «утаһыт киһи ыраас ууну ыймаһытырыһы биір дэ омурдан кэбистим».

Олоһу кыраҕы хараһынан көрөн, киһи күүстээх санаата күндүтүн, сүрэх кистэлэнэ, иигиллибит иэс, нүһэр сүгэхэр, дьахтар абылана, ийэ тапталын сылааһа, биір дэ бэрлэлэр олоххо киһи буолар аналы харыстааһын, бэйэ бодотун тардыһыны, оҕо төрөтөр дьоло, таптал угуттуур суоһа, дьолтон саһыллар харах уута, истиң ийиһи биһигэ — барыта бу тэттик кинигэҕэ олус сөптүк таһыһылыбыт. Суруйуу маастарыһыбата чаһылхайын чопчулуур айымны эбит диэн түмүккэ кэллим. Хас кэпсээн бэйэтэ тус анал ис хоһоонунан баай, олоххо баар чахчылар ааҕар киһини итэҕэтэллэр, долгуталлар, ытаталлар, үөрдэллэр... Кэрэ киһи кэрэ кинигэтин ааҕан тэттиктик санаабын суруйдум уонна хоһоон оҕотун аныһыһын:

«Аахтыһа бүгүн уон алта кэпсээни, Балары суруйбут ээ, Намылы! Астынныһа кыраҕый кинигэни, Быарыһа, сүрүһү ууллуоһа наһылы...»

Таайтара аахтардаҕа Намылы — Кыыс оҕоҕо, дьахтарга наһыны... Уола оҕо, эр киһи ис наһыһын, Таптал истиң ийиһитин, наһыһын...

Дьахтар абыһыһар айылгытын... Дьолтон саһыһыбыт харах уутун... Истиң ийиһи биһиктэһиһит кэһэтиһин... Ийэ, аҕа тапталын сылааһын...»

Намылы - саха кэрэ, ийиһи куттаах дьахтара! Киһи абыһыһар айылгытын дьобура күүстээбэ бу тэттик кэпсээннэри аахтаһына биллэр. Ол дакаастабыла - түөһүм иһин дьырылатар долгуйуу дьикти сүүрээһэ буолар. Ол чахчы. Айар аартыгың өссө киэңник тэлэһинниң!

Александр ДУНАЕВ, Нам, Хамаҕатта

Истингик саныр, таптыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, күтүөппүт Румянцев Георгий Иннокентьевич олус соһуччу, холмолотоохтук күн сириттэн барбыта номнуо 40 хонуга буола охсубут.

Георгий Иннокентьевич 1956 сыл бэс ыйын 28 күнүгэр Нам уллуһун Нам бөһүөлөгүр элбэх оҕолоох Мария Григорьевна, Иннокентий Михайлович Румянцевтарга үһүс уол оҕонон күн сирин көрбүтэ. Кини оҕо эрдэбиттэн үлэҕэ сыстаҕас, сүрдээх сэргэх, булугас өйдөөх, олоххо боччумнаах көрүүлээх, туруоруммут былаанын ситиһэр, эрэнэрбитин толорор, сааһыгар сөбө суох оттомноох буола улааппыта.

Дьоллоох оҕо сааһа Намга Илья Винокоров уулуссаҕа элбэх оҕолоох түөлбөҕэ ааспыта. Оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан дьонтон урагы саамай сөбүлүүр дьарыгынан холууптары иитии буолара. Олохтоохтор анаан кэлэн кини холууптарын көрөн, астынан бараллара уонна оччотообу кэмнэ быраабыллыбыт тимирдэртэн арааһы барытын айан, таган онороро. Бэл бүтүн велосипеды, мопеды таган сүүрдэрэ олус сонун буолара. Ол иһин кини тула куруук элбэх оҕо түмсэрэ, элбэх эрэллээх дороттордообу.

17 сааһыгар аан бастаан «Якутмебель» тэрилтэтигэр пилорамаҕа көмөлөһөөччүнэн үлэлээт, бастагы хамнаһын аҕалан, элбэх оҕолоох дьээх кэргэннэ төһүү көмө буолан ийэтин, аҕатын үөрдүбүтэ. Ханна

баҕарар ылсыбыт дьыалатыгар эппиэттээхтик сыһыаннаһара. Оскуолатын этэннэ бүтэрэн, Ийэ дойдутугар ытык иэһин толорон, Приморской кыраайга аармыйаҕа сулууспалаан кэлээт, «Якутмебель» тэрилтэтигэр салгы үлэлээбитэ.

1979 с. Граф Биэрэгэр суоппар идэтин баһылаан баран, Намнааҕы тутуу тэрилтэтигэр суоппарынан, онтон лесопуунга өр сылларга лесовоһунан, мас тиийитигэр үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ.

1981 сыллаахха Бүлүүттэн төрүттээх Николаева Лидия Прокопьевнаны көрсөн, тапталларын ыһаабынан дьоллорун холбообуттара, икки кыыс, биир уол оҕоломмуттара. Иккиэн элбэх оҕолоох ыалга улааппыт буоланнар, ханнык да үлэттэн чабыбакка биир сүбэнэн дьээх туттан, хаһаайыстыба тэринэн, Намга олохсуйбуттара.

Сайын аайы оҕолорун кытта Бүлүүгэ эбэлээх эһэлэригэр сайылаан, сынныанан, үрүн аһаан, бултаан-алтаан, окко көмөлөһөн кэлээлэриттэн наһаа астынара. Күтүөппүт барахсан дьонно-сэргэҕэ наһаа элэккэй, дьээбэлээх, олус болдомтолоох, оҕону кытта оҕо, кырдыаҕа кытта кырдыаҕас үтүө майгылаах буолааччы. Кинини кытта араас темаҕа астына кэпсэтэрит. Бэл, политикаҕа кытта ти-

ийиллээччи. Ол курдук, кинини бэйэтигэр тардар дьикти ис күүстээбэ. Биһиги бэйэбит испитигэр таптаан судургу Кика, Кикабыт диэн таптал аатынан ааттааччыбыт.

Кика оҕо эрдэбиттэн мындыр толкуйдаах, инникигэ чопчу сыаллаах-соруктаах буолан, төрөөбүт Намыгар дьээх туттан, ону аныгылыы олоххо сөп түбөһиннэрэн, олоһорго табыгастаах гына олохтоохтук тэриммитэ. Оҕолорун алаһа дьыаларын кыһалҕата суох олоһоллоругар толору хаачыйбыта. Талан ылбыт идэтигэр бэринилээбин дакаастабыла: олоһун бүтэһик күнүгэр диэри «Айантранс» тэрилтэҕэ өр сылларга автомаханигынан үлэлээбитэ буолар.

Айылҕалыын алтыһарын туохтааҕар да сөбүлүүрө. Ол курдук, отонго, дьээдэнгэ, кыһыл, хара хаптаҕаска, луукка аймахтарын илдэ сылдьан сир астырыын астынара. Бэл, Бүлүүттэн кытта кэлэн лодканын, массыынанан сир астаан, Нам кэрэ миэстэлэригэр дуоһуя сынныанан барарбыт. Күһүнүн, сааһын кыра эрдэбиттэн дойдуну оҕостубут Арбыныгар эрдэттэн бэлэмнэнэн куска, булка, балыкка анаан хоно-өрүү, үөрэ-көтө тэринэн барара. Хас сырытын аайы илии тутуурдаах, өттүк харалаах кэлэн дьонун, аймахтарын үөрдэрэ. Барыларыгар

Кэм-кэрдис диһлэрини тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, убайыт, бырааппыт, истин доҕорбут Румянцев Георгий Иннокентьевич Кииккэ бу күн сириттэн эмискэ ыалдан, барыбытыгар да соһумар баҕайытык күрэммитэ сэтгэниһиҥэ номнуо 40 хонугун туолар.

Кини 1956 сыл бэс ыйын 28 күнүгэр Нам оройуонун Нам сэлэниһэтигэр элбэх оҕолоох Мария Григорьевна уонна Иннокентий Михайлович Румянцевтар дьээх кэргэнигэр үһүс оҕонон күн сирин көрбүтэ.

Кини икки убайдаах, икки бырааттаах, үс балтылаах этэ. Кииккэ диэн кыра сааһыгар таптал ааттааҕа. Гриша диэн эһэтин аатынан ааттаныхтааҕа Георгий диэн докумуонна кириэн хаалбыт. Ону хойут биллибитэ да уларыйбатаҕа. Кыра сылдьан оҕолор Кииккэ диэн санараллара, ааттыыллара.

Дьоллоох оҕо сааһа Нам сэлэниһэтин хоту өттүгэр элбэх оҕолордоох түөлбөҕэ ааспыта. Араас оонньууну оонньоон-көрүлээн оҕо саас барахсан түргэн-түргэник ааһан испитэ. Элбэх оҕолоох ыал оҕото буолан ас-танас дэҕэйэ суоҕа. Дьонно барахсаттар оҕолор тустарыгар үлэ үөһүгэр сылдьаллара, оҕолор бэйэ-бэйэлэрин кэлэ-бара көрсөллөрө, дьыалларын ис-тас үлэтин толороллоро. Ол иһин да буолуо оҕо үксэ сэмэй, толоругас, кини тылын истэр, бэйэ-бэйэлэрин харыстаһар-көмөлөсүһэр этилэр.

Биһиги Кииккэбит эмизэ итинник майгылаах этэ. Көрөн турбат, сатырын барытын дьонго ыйан-кэрдэн, тутан-хабан онорбута, көннөрбүтэ эрэ баар буолара. Кыра сылдьан сыбаалкаттан велосипед хомуйбуттааҕа, ону тэбэрин ымсыыра да көрөрбүт. Ол иһин эбитэ дуу, биир күн, дьэ, биһигини, кыра бырааттары, хомуйан онно илдэ баран, наадалаах сапчаастары булаталаан, биир сиргэ хомуйтаран, эрийэ-танга охсон, сорохтор тимир аттаах төннөн кэлэн үөрүү диэнэ сүрдээх буолбуттааҕа. Ол кэннэ аны мотуордаах велосипед, мопед онорбуту, ону уларсан хатааһылыбытын бэбэһээ курдук өйдүүбүн. Техникаҕа сыстыгыта итинтэн саҕаланнаҕа буолуо.

Оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан сайынны сынныланна түөлбө оҕото үксэ кирпииччэ собуотугар үлэлиир этибит. Бары табаарыстыгы буолан биир иһиттэн, ким туох астааһынан сайыммытын ити курдук хас да сыл атаарбыппыт, күһүн кыра да буоллар хамнас аахсан танас-сап ыларга көмө буолара. Ити сылдьан саха литератураһын ааҕан, тылын үөрэтэн бэрт элбэҕи кэпсээн күллэрэр этэ. Бу хой-

уука диэри тыла сытытыта, кэпсээнэ уларыйбатаҕа.

Оскуоланы бүтэрээт да, «Якутмебель» холбоһук Намнааҕы сыаҕар пилорама туруу үлэһитэ буолбута. Аҕа саастаах табаарыстарын кытта социалистическай куоталаһыны хас да төгүллээх кыайылылааҕа буолбута. Иллитин үлэттэн араарбакка сылдьан, эдэр киһи сааһа туолан, ытык иэһин толоро Советскай Аармыйа кэжэтигэр ыңгырыллан, Приморской кыраайга тиийбитэ. Техникаҕа сыстаҕас буолан, танковай чааска сулууспалаан, туйгун саллаат ааттанан, дойдутугар төннөн кэлэн 2 №-дээх СПТУ-га суоппар идэтигэр үөрэнэ кирибитэ.

Ити кэмгэ эдэр киһи сүрээһинэ сөбүлээн, оловун аргыһын Лидия Прокопьевнаны көрсөн ыал буолаллар. Үөрэбин бүтэрэн, Намга Ремстрой участкакка лесовоз суоппарынан үлэтин салдыыр. Дьэ, ити сыллары салла кэспиир буолара. Күһүн-кыһын халлаан саҕа сүһүктүгүууга гаражтан тахсан бараллара, иккис рейс кэннэ киһэ лаппа хойутуу дьыэтин булара. Ол быһыгар алдыһыны, батыллыны, тоҕуу-хатыы. ЗИЛ-157, суол да суоҕа эрайдири этэ диэн кэспиир. Ол да буоллар эдэр, кыайылылаах киһи буолан хас да сыл үлэлээтэҕэ.

Ити кэмнэргэ убайдар-бырааттар буолан, аҕалара ыйан-кэрдэн утуу-субуу дьээх туттан кириэллэр, ол үөрэх буолан дьээх тутуутун лаппа баһылыыр буолар.

Кэргэнниилэр утуу-субуу икки кэрэчээн кыыстаммытара. Оҕолор улаатыларыгар мурун бүтэҕэ уолланан, Кииккэ үөрүү-көтүү бөҕө этэ. Оҕолор улаатан, үөрэхтэнэн, дьээх-уот тэринэн, үлэлээх дьон буолан, сиэннэри көрөн Кииккэ үөрүүтэ баһаам этэ, үөрүү-көтүү аргыстанан үлэ үөһүгэр сылдьыбыта.

Быйыл 60 сааһын туолбутугар оҕолоро саҕа массыына күлүүһүн туттаннар аҕалара долгуйбут аҕай этэ, аны 5 сыл аа-дьуо сылдьабын диэбитэ.

Сиэннэрин батыһыннаран булбабытын, сир астаабытын кэспиир. Биһиги саас-күһүн бултанар-балыктанар этибит... Кэнники кэмгэ умсугуйан туран кыра булду көтүппэт этэ.

Табаарыспыт массыына араһын тангара, уу мотуора онгосторо, онгочолорун бэйэтэ араастаан бөбөгөтөрө, араас туттарга чэпчэтиилэри толкуйдуура, барытын кичэйэн ылсарара, кырааскалыыра.

Бу да сырыыга булка-балыкка бараары ыксыыр аҕай этэ...

Истин киһибит быдан дьылларга быраһаай.

Табаарыһың Прокопий КОЛЕСОВ

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Кутяркин Виктор Гаврильевич күн сириттэн күрэммитэ сэтгэниһиҥэ 8 күнүгэр биир сылын туолар.

Виктор Гаврильевич атырдыах ыйын 23 күнүгэр 1940 сыллаахха Томпо оройуонун Үөгэн нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1958 с. оскуоланы бүтэрэн баран, төрөөбүт нэһилиэгэр кулууп сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. 1962 с. Саха государственнай университетин биолого-географическай факультетыгар үөрэнэ кирир уонна 1967 с. ситиһиллээхтик бүтэрэн, Саха АССР үөрэтин министириин наһааһынан Намнааҕы педучилищеҕа үс сыл преподавателинэн, директор солбуйааччытынан үлэлиир.

1970 с. Хатын Арыы орто оскуолатын директоры иитэр үлэҕэ солбуйааччынан ананан үлэтин салгыыр. Бу кэмнэргэ улуска бастакынан сайынны кэмнэргэ үлэ-сынныалан лааҕырын Тумачка арыыга арыян, Хатын Арыы совхоз сөһү аһылытын бэлэмнээһингэ сүдү көмөнү онорбуттарыгар оскуола оҕолоро орууллаах буолар. Совхоз өттүттэн лааҕыр олоһор, үлэлиир базатын тупсаран оноруу ситиһиллибитэ. Кыһынны үөрэх кэмигэр оҕолору спорка уһуйар. Ордук дуобат, саахымат өттүгэр элбэх республика чемпионнарын, призердарын таһаарыы ситиһиллибитэ. Ол туоһунан Виктор Гаврильевич РСФСР ыччат министритын бочуот бэлиэтинэн наҕараадаламмыта.

1990 с. кулун тутар 23 күнүгэр ытыллыбыт бастагы альтернативалаах, улахан кирииллээх быыбарга кыайан, народнай депутаттар Хатын Арыытааҕы сэбиэттэрин ситэриилээх комитетын председателинэн талыллан, нэһилиэк сайдыытыгар үлэтин саҕалаабыта. Дойдуга уларыта тутуу, рынок саамай уустук кэмнэригэр үлэлээн, нэһилигин улуска биир бастын нэһилиэк кэжэтигэр тутан олоһубута. Нэһилиэк сэбиэтин ситэриилээх комитетын председателинэн талыллаат, ыччат инники сайдыытыгар биир хардыгынан, аан бастаан, оҕо музыкальнай оскуолатын астарыттан айымныылаах үлэтин саҕалаабыта.

1994 с. олунньу 4 күнүгэр Аппааныга 30 ыалга күөх уот төлөнө умайбыта. Ити күнтэн тиһигин быспакка, сыллата күүстээх үлэ

күтүөттэригэр, сиэннэригэр урагы сылаас сыһыаннааҕа, остуол тула олонор үөрэ-көтө сэлэһэрин туохтааҕар да ордороро. Оҕолор ордук киниэхэ аһыллан туох баар кистэлэннэрин, санааларын аһаҕастык кэспииллэрэ. Күтүөттэригэр бэйэтин оҕолорун курдук урагы сымнаҕас сыһыаннааҕа.

Оҕолорун, сиэннэрин батыһыннара сылдьан сир астаан, куска, кубохаха кытта бииргэ илдэ сылдьан элбэххэ үөрэспитэ-такайбыта, кыра саастарыттан массыына, матасыкыл, өрүскэ мотуору кытта ытарга үөрэспитэ. Сир-дойду, алаастар, күөллөр ааттарын олус үчүгэйдик билэрэ. Дьонун, доҕотторун, аймахтарын батыһыннара сылдьан, сыспакка өлгөм үүнүүлээх сир астаах сири буларан куруук толору иһиттээх, бултаах-астаах кэлэллэрэ.

Күндү киһибит, таптыыр аҕабыт, эһэбит, күтүөппүт бу орто дойдуттан букатыннаахтык барбытын санаахпыгына олус хараастабыт, айманабыт. Ол эрэн эн ситэри олоһотоох олоххун, туолбатах былааннарын ыччаттары салгыахтара, аҕаларын, эһэлэрин үтүө аатын аатта та туруохтара, сырдык дуһан ыраас өйдөбүл буолан үйэлэргэ умнуллуо суоҕа, өрүү чабылхай сулус буолан сырдыкка, кэрэвэ сирдии туруо.

Кэргэнэ Лидия Прокопьевна, оҕолоро, сиэннэре, күтүөттэрэ, биһиргэ төрөөбүттэрэ, Бүлүү аймахтара

ытытыллан, кини үлэлиир кэмигэр нэһилиэккэ гааһынан хаачыйыы сүрүн үлэтэ бүтэн, нэһилиэк олоҕо тупсарыгар улахан кылаат оҕоһуллубута. Элбэх сыратын сир реформатыгар, рыночнай экономикаҕа кирири ыарахан сылларыгар нэһиликит тутан олоһууга, тыа хаһаайыстыбатын тэрилтэлэрин уларыта тутууга элбэх өрүттээх үлэ барбыта. Балары учуоттаан Виктор Гаврильевичка 2000 с. муус устар 3 к. «Саха республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ» үрдүк аат инэриллибитэ.

Виктор Гаврильевич баһылыгынан үлэлиир сылларыгар нэһилиэк историйын үөрэтигэр болдомтотун ууран, хамыһыһа тэрийэн, нэһилиэк историйын салааларынан эппиэттээх дьону анаан, матырыйаал хомуттаран, бэйэтэ үөрэтэн көрөн, суруйан бэлэмнээбитэ. 2011 с. биллиилээх государственнай уонна политической деятель, биһиги биир дойдулаахпыт И.Е. Винокоров аатынан Аппааныга аһылыбыт краеведческой музейга директорынан ананан, бу үлэни сүрүннээн тэрийэн, эмизэ бары документациятын ситэрин онорон, икки сыл үлэлээбитэ. 2004 с. Хатын Арыы нэһилиэгин бочуоттаах киһитинэн буолбута.

Виктор Гаврильевич кэргэнинэн Окочешникова Татьяна Николаевнаһын үс уол, биир кыыс оҕолоохтор. Икки сиэн, биир хос сиэн эйбээс эһэтэ. Төһө да түбүктээх үлэҕэ сырыттар, уус-уран самодельность актыбынай кытыгылааҕа, дэгиттэн спортсмен, атах оонньуутугар бастагы разрядтаах, дуобакка, саахымакка иккис спортивнай разрядтаах, баскетболга, ордук волейболга сөбүлээн оонньуура. Өссө оскуолаҕа үлэли сылдьан, оскуола оҕолорун кытта хамаанда туруоран күрэхтэһэр да этэ. Улуус, республика сүүмэрдир хамаандатыгар волейболга күрэхтэһэн, куруук ситиһиллээхтик кытталлара. Спорка ситиһитин туоһута - 1990 с. «РСФСР спордун ветерана» бэлиэтин наҕараадата.

Таптыыр, ытыктыыр киһибит Виктор Гаврильевич, эн олонор ааспыт олоһун биһиэхэ мэлдьи холобур буолуоҕа. Эйигин куруутун ахта-саныы сылдьыахпыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэре, хос сиэнэ, чугас дьоно

БИЛЛЭРИИЛЭР

® Продаётся 5-комнатная квартира в центре г. Якутска по ул. Петровского, 10/2, 112-я серия, 107 кв.м. 1-й этаж, 2003 г.п., рядом школа, детский сад, театр, университет, ресторан, сбербанк. Удобно под гостиницу, офис и магазин. Рассмотрим варианты. Цена — 7,2 млн. руб. Торг.

Тел. 89142701902

® Магазин «Диана» (здание универмага) приглашает на большое поступление унтов фабрики «Сардана» и «Сахабулт». Также принимаем заявки.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУҔУҔУН ОЛОХТООХТОРО!

® «Төрүт уу» тэрилтэ «Олонхо» атыгы дьыэтигэр үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска диэри, баскыһаннааҕа 10.00. чаастан 18.00. чааска диэри үлэлиир.

Дьыэҕэ тиэрдэн биэри диспетчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска диэри үлэлиир.

Билсэр телефоннар: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70. Баскыһаннааҕа дьыэҕэ тиэрди оҕоһуллубат.

Аппааныга Л. Левин уул. 3 №-гэр атыгыланар (урукку кулууп кинобудкага). Үлэ күнүгэр 9.00 чаастан 18.00 чааска диэри. Баскыһаннааҕа үлэлээбэт.

КЭРИЭСТЭБИЛ

Алтынны ый 1 күнүгэр би-ниги күндү киһибит, кэргэним, аҕабыт, эһэбит, Арасыйа үлэ ветерана, хас да төгүллээх нэ-һилиэк, оройуон чемпион суоп-пара, ВДНХ бронзовой призера Аммосов Егор Егорович ыарахан ыарыыттан күн сириттэн бары-та сэтгэнийн 10 күнүгэр номнуо 40 хонуга буолар.

Егор Егорович 1953 сыллаах-ха тохсунньу 18 күнүгэр Нам улунун Хатырык нэһилиэгин Маймаа бөһүөлөгэр Аммосов Егор Никитич (сылгыһыт) уонна Обутова Ольга Гаврильевна (ыанньыксыт) дьиэ кэргэнигэр күн сирин көрбүтэ. Егор кыра эрдэбин ийэтэ ыалдьан өлбүтэ, кыра уол аҕатын кытта хаалбы-та. 1960 сыллаахха Хатырык орто оскуолатыгар үөрэнэ кири-битэ. Сайынны өтүгүгэр колхозка ыанньык сүөһүлүгэр бостуукта-ан, от кэмигэр оҕус сизгээччинэн, бугул онороччунан аҕатын кыт-та тэннэ сылдьар.

1969 сыллаахха 16 сааһын туолан, колхозтаах ааһын ылан үлэ үөһүгэр түспүтэ, субай сүөһүлэри көрбүтэ. Биир сыл буолан баран колхозка трак-тористаабыта. Егор төһө да-даны анал үөрөбүтэ суоһун иһин, айылҕаттан мындыр уонна техникаҕа сыстаас буолан, үрдүк таһаарылаахтык үлэ-лээбитэ. 1972 сыллаахха Дьо-куускай куоракка автошкола-ны ситиһилээхтик бүтэрэн 3 сыл совхоз автопаркагыгар водовозкаҕа, молоковозкаҕа, лег-ковой массынаҕа суоппардаа-быта, онтон самосвал-ММЗ-554 көспүтэ.

Большой Невертэн, Золотин-каттан таһаас, кыһын устата Кангаластан таас чох таһара, үксүгэр Кангаластан биир күн-гэ үстэ кырынара, бүтэһик рей-син Арбынга, Түбөү ильдэрэ. Саас-күһүн ыһы-хомуур үлэ-тигэр сылдьар. Аммаа тийэ-нин бурдук хомууругар, Олүөхүмэҕэ хортуопуй хомууругар көмөлө-һөн кэлэрэ. Егор Егорович үлэ-лээбитин тухара массынаҕа алдыммыт сураҕа иһиллэбэтэ.

Түбүктээх үлэтин таһынан өр сыл автопаркага профсоюз председателинэн үлэлээбитэ. Элбэх Бочуотунай грамотанан, махтал суруктарынан наҕараа-даламмыта, үс пятiletка удар-нигы аатын ылыбыта, ВДНХ-ҕа, Прибалтикаҕа путевканын баран көрөн-истэн сынньанан кэлбитэ. 1995 сыллаахха, совхоз ыһыллыбытын кэннэ, бааһынай хаһаайыстыба тэриэтин 2016 сыл-га дылы үлэлээбитэ. Кыһынын отун, маһын, хотонун дьаһайара, сайынын оттуура, оҕуруотун көрөрө.

1977 сыллаахха Мэнгэ Ха-наластан төрүттээх Шишигина Вера Николаевнаһы көрсөн ыал буолан, 3 оҕону төрөтөн, атахтар-ыгар туруоран, туох баарынан, кыаҕа төһө тийэринэн көмөлө-һөн, үс сиэн күндү эһэтэ буолан олоһун олонор ааста. Аҕабыт ба-рахсан үлэли-хамсыы сылдьан, ыарахан ыарыыттан бу дойдут-тан букатыннаахтык барбытын итэҕэйиэхпитин баҕарбаппыт. Киһи барахсан таһара иллити-гэр сылдьар дириллээ кырдык эбит. Күндү тапталлаах киһибит, быдан дьылларга быраһаай, эн дууһан ырай дойдута баар буол-лаҕына, онно тийэни биһигини араҥаччылы турдун.

Араас кэмгэ алтыһан кэлбит элбэх суопар атастарыгар, та-баарыстарыгар, аймактарбыты-гар, ыкса олоһут ыалларбыты-гар, Хатырык нэһилиэгин баһы-лыгар Пинигин А.М. аҕабытын, эһэбитин тийэх суолугар ата-артарбытыгар күүс-көмө буол-буртарыгар барҕа махталбытын тирдэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ

Биһиги ыал тапталлаах ийэ-бит, кэргэним, балтыбыт Андросова Надежда Николаевна ыарахан ыарыыттан биһиги кэксэбитигэр суох буолбута бы ый 4 күнүгэр 40 хонугун туолла.

Биһиги балты-быт, ийэбит тох-сунньу 20 күнүгэр 1963 сыллаахха онус оҕонун күн сирин көрбүтэ. Ийэбит Анна Васильевна Кудрина, аҕабыт Рыкунов Николай Васильевич - Аҕа дойду сэриитин кытыылааҕа, Кинсберг куоракка тийэ сэриилэспитэ. Биһиги дьоммут колхоз-совхоз төһүү үлэһиттэрэ этилэр. Ийэбит түргэн туттуулаах, олус ыраас, иистэннээн бэрдэ, асчыт ааттааҕа этэ, онтон аҕабыт мас ууһа, оһохчут этэ. Балтыбыт ийэтин батан олус түргэн тут-тунуулаах, кыайыҕас, үлэһит, иистэннээн, асчыт, ыраас этэ.

Хамаҕатта орто оскуолаты-гар үөрэнэ сылдьан, 15-гэр ту-лаайах хаалан, эдьийдэринэн сылдьан итиллэн оскуолаһы бүтэрбитэ. Хамаҕатта орто ос-куолатыгар үөрэнэр сылларыгар биир саамай актыыбынай пози-циялаах, оскуола араас спортив-най күрэхтэһиилэригэр, фести-вальга кыттар. Олус үчүгүйдик ыллыҕа. Оскуолаҕа сыллар-ын бииргэ үөрэммит оҕолоро, дьүөгэлэрэ олус үчүгүйдик ах-таллар, саныыллар. Оскуолаһы ситиһилээхтик бүтэрэн баран, ол саҕана производствоҕа путе-вканын үлэҕэ ыыталлара.

Балтыбыт ол баччымы өйөөн путевканын Партизанга үлэли кэлбитэ. Эдьийигэр Варвара олоһун «Романтика» коллектив-ка дояркалаабыта. Манна үлэ-ли сылдьан Андросов Прокопий Коммунарничка көргөн таһан, Андросов аймактарга кийит буолбута. Дьиэ туттан, түөрт оҕону төрөтөн, алта сиэннээн Партизан нэһилиэгин ыаллара буолан ньир-бааччы олоһубу-тара. Партизан отделениегыгар осеменатордаабыта, маслосыах-ха үлэлээбитэ.

Кэлин Партизан детсады-гар хозчааһынан, повараһын үлэлээбитэ. Балтыбыт ханна да үлэлээтэр өрүү хайҕалга сылдьар. Санаабытын олох-хо киллэрэрин сөбүлүүрө, тугу туттунан оноро охсоро, эйбэс-сайаҕас майгылааҕа, элбэх дьүөгэлэрдээҕэ, бииргэ үөрэммит оҕолоро кэлэ-бара сылдьаллара, аймактарын, ыалларын кытта бииргэ алтыһара. Оннук этэ би-ниги балтыбыт, ийэбит барахсан.

Уола аварияҕа оһоллоһон, ийэ киһи олус улахан охсууну доруобуйатыгар ылыбыта. Инбэ-лиит оҕотун үстэ операцияланан, кыайан хаампат оҕотун кыһыл оҕо курдук бүбөйдээн, эмтэтэн атаҕар дугуннаран хаалларда. Манна да аймактарга, коллектив-тара, дьоно-сэргэтэ көмөлөспү-тэрэ. Оһоллообут дьон оҕолорун сууттатымаары көмөлөһүөхпүт дьон баран, ууга тааһы ыраа-пыттыы мэлыйыттарэ, онтон олус хомойон барахтаата. Бы-лыргылар туох барыта иэстэбил-лээх диэччилэр...

Балтыбыт барахсан бу ыара-хан ыарыыга ыалды сытан биирдэ да айкалаабакка, ытаан-сонгоон аймаммакка бу дойдуттан букатыннаахтык барда. Тохсун-ньу тоһуттар тымныытыгар тө-рөөбүт буолан кытаанаһын, ту-луурун сөхтүбүт эрэ. Кини ситэ олоһотох олоһун оҕолоро, сиэн-нэрэ салгыахтара.

Бу түгэнинэн туһанан ыара-хан ыарыыга ыалды сытар кэмигэр көмөлөспүт, өйөөбүт аймактарбытыгар, Партизан балыһатын медперсоналы-

гар, чугас ыалларыгар, дьүө-гэлэригэр Эверстова Надежда Кирсановнаҕа, Попова Августа Алексеевнаҕа улахан махталбы-тын биллэрэбит.

Күндү ийэбитин, балтыбы-тын, эдьийибитин, кийиһипитин, саҕасытын киестири ыарахан күммүтүгэр көмөлөспүт Парти-зан нэһилиэгин дьонугар-сэргэ-тигэр, бииргэ үлэлээбит Парти-зан детсадын, «Романтика», мас-лосыах коллективтарыгар, биир-гэ үөрэммит оҕолоругар, дьүөгэ-лэригэр, чугас ыалларыгар барҕа махталбытын тирдэбит.

Этэҥнэ олорун, ыалдыман, бэйэбитин харыстана сылдьын дьон баҕа санаабытын тирдэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, бииргэ төрөөбүттэрэ, аймактара

Олус күүскэ таптыыр, күндү кэргэним, аҕа-быт, эһэбит, бы-рааппыт, убай-быт Степанов Сергей Федото-вич бу дьыл ба-лаһан ыйын 27 күнүгэр ыара-хан ыарыыттан суох буолбута 40 хонуга буол-ла.

Аҕабыт 1948 сыллаахха бала-һан ыйын 12 күнүгэр Нам улунун Хамаҕатта нэһилиэгэр Федот Михайлович уонна Евдокия Николаевна Степановтар дьиэ кэргэннэригэр иккис үөрүүлээх оҕонун күн сирин көрбүтэ. Ки-ни кэнниттэн өссө биэс оҕо, онон улахан иллээх дьиэ кэргэнгэ итиллэн улааппыта. Иккис ула-хан оҕо буолан кыра эрдэбиттэн туохха барытыгар сүрэхтээх, үлэһит буола улааппыта. Түөрт оҕолоох Степановтар Хамаҕа-таттан 2 Хомуустаахха көһөн кэ-лэн олохсуйаллар, Торуойу дой-дуларынан ааһыналлар.

Убай киһи буоларынан быра-атыгар, балтыларыгар сыһыана эйбэс, көрөрө-истэрэ, көмөлө-һөрө элбэх. Ахсыс кылаас кэн-ниттэн 9-һу Хамаҕатта орто ос-куолатыгар салгыыр уонна 1966 с. Намнааһы иккис нүөмөрдээх СПТУ-га суопар идэтигэр үөрэ-нэн 1967 с. бүтэрэр. Бу кэмтэн Хатас нэһилиэгин биир туттаах, төһүү үлэһит буолар.

Молоковоз, бензовоз массы-наларга суопардыыр. Сайынын сайылыктарынан кэрийэ сыл-дьан биир да ыалы көтүспэккэ, хойутаабакка, үтү аһыппакка биир бириэмэҕэ сүүрдэр пуунга аҕаһааһыттар. Куһаҕан күн-дьыл, суол-иис аахсыллыбат, аны сүүрдүллүбүт үтү төттөрү сай-ылыктарынан тирдиллээхтээх, ньирэйдэр аһахтаахтар. Бен-зовозка үлэлииритэр нэһилиэги барытын бензининэн хааччы-лар, Уус Алдан Суоттуттан күн аайы иккилитэ кырынан таһар.

Сарсыардатын эрдэттэн эр-дэ туран массынаһын көрү-нэр, дьону күүттэрэрин, кэтэ-һиннэрэрин, бытаара, тардылла сылдьарын төрүт сөбүлээбэт идэлээтэ. «Үлэ баар — киһини киһи онорор, чизһинэйдик, суо-баастаахтык үлэлиэххэ наада», — дириэр.

Ол да иһин буолуо, дьонун-сэргэтин, салалтатын үтүө, ис-тин-иһирэх тылларын, мах-таллары ылан куруук баһын үлэһит аатын сүгэрэ. Маны сэргэ элбэх хайҕал суруктара, грама-талара, сыаналаах бэлэхтэрэ, соц куоталаһы кыайылааһын бэлэлэрэ, баһыннар слеттарын делегата туоһулулар.

Кэнники трактористар кур-старыгар үөрэнэн тракторы ыытар быраабы ылбыта. 1980 с. 2 Хомуустаах орто оскуолатын директора А.А. Кузьмин ыһы-ран тракторование предметин үөрэппитэ, улахан кылаастарга. Саҥа предмет буолан ханнык да

«ТУЙМААДА» – ТУҔАЛААХ ХАҔЫАТ

«Туймаада» хабар эйгэтэ киэн: олоххо баар бары пробле-маны олоһу таарыйар, ону тустаах балаһалар сырдаталлар. «Туймаада-дайджест» рубрикаҕа киин бэчээт көңүл сонун-нарын эмиэ олус сөбүлээн ааҕабыт.

Сорох дьон кэрээнэ суох быһыыларын, сатала суох баһырхай хамнастарын арыһааччы, бар дьон дьүүлүгэр та-һаарааччы эмиэ бу хаһыат. «Туймаада» араас көрүүлээх ааптардары тэнник тутан бэчээттирэр — киһи биир уратыта. Орто уонна эдэр саастаах ааптардар кэксэлэрэ улам хангаан иһэрэ хайҕаһаан эрэ тустаах.

«Туймааданы» саха норуотун дьолугар таһар хаһыат дьин быһааччы этэбин. Истэн-тастан араастаан дьайыы күннэтэ күүһүрэр кэмигэр «Туймаада» аһаастык суруйан саха дьонун толкуйдатар, инники суолун ыйан биэрэр, сүбэлиир-амальыр.

«Туймаада» редакцията көңүллүк үлэлиир туһугар өйбүлгэ эмиэ наадырар. Нэһилиэһи өттүттэн көхтөөх су-рутуу, мин санаабар, саамай улахан өйбүл буолуох этэ.

Онон, дьин көңүл «Туймаада» хаһыаты суруттаргытыгар ыһырабын. Ааһын, кэрэхсээн!

Иван БУРЦЕВ,

эколог, СР айылҕа харыстабылын туйгуна.

Сурутуу сыаната Дьокуускайга уонна киин улуустарга — 1180 солк. 62 харчы, Бүлүү бөлөх уонна хотугу улуустарга — 1421 солк. 04 харчы. Сүүйүүлээх сурутууга УС СУРУН БИРИ-ИС: 1-кы супер-приз — «Синтай» тыраахтар, 2-с супер-приз — 100 тыһ.солк., 3-с супер-приз — 50 тыһ.солк. уу харчынан! Ону сэргэ сыаналаах бириистэр: ж/к телевизор, холодильник, суотабай телефон. Маны сэргэ атын үчүгэй бириистэр эмиэ баар буолуохтара.

Кэлэр сылтан «Туймаада» хаһыат улуустарга сурутуунан эрэ тарҕаныаҕа. «Туймаада» сурутун, бириистэ сүүйүн!

«Альтернативная медицина, Апи-Гирудотерапия специалиһа, Бүтүн Россиятаағы профессиональной медицинский уонна народ-ной медицина ассоциациятын чилиэнэ, массажист-хиропротик, пчеловод - пасечник Дайаана Сайдам «Хааһыт эдэр буоллун!» дьин Ольга Шишова авторскай ньыматынан Намга эмтии кэлэр.

Манна кириэр: 1) организм биллини туругун быһаарыы, 2000 төгүл улаатыннарар микроскобуунан чинчийи. Грибоктар, 1 клет-калаах паразиттар, чизрбэ личинкэлэрэ, бактериялар баалларын, сүһүөххэ олоһор туустар, тымыры кэбирэтэр холестерин кристал-лара, бляшкылар баалларын быһаарыы. Хроническай ыарыы төрдүн тобулуу. Хас биридди киһиэхэ эмтэнэр программа онорулар; 2) эмтээх отторунан чэбдирири. Паразиттартан, грибоктартан, чи-эрбэттэн босхолонуу; 3) **ВИСЦЕРАЛЬНАЯ МАССАЖ** (+үөрэтии) ис органнар үлэлэрин тупсарыы, искэ хам ылыныы суох оноруу. Уес, ноор үлэтин чөлүгэр түһэрэн холестерин, саахар үрдээбэтин ситиһи. Үөһүрүү, тааһыры, изжога, давление, запор суох буол-лар Брюшн. аорта хам баттанытын босхоотооххо - илии, атах сылыһар, хаан баттаһына үрдээбэт, төбө ыалдыра тохтуур. Сис тоһоһун ыарыытын 1 төрүөтүнэн буолар - эмиэ искэ хам ылыы, висцер.массаж кэннэ сиһин эмиэ чэпчири; 4) **МЕДИЦИНСКЭЙ ПИЯВКАНАН** эмтэнии. (3-6 сеанс). Пиявка силигэр баар фер-меннэр хааны убаталлар, хаан эргирин тупсараллар, сүһүөххэ олохсуйбут туустары суурайан таһаараллар, холестерини, тром-балары ууллараллар. Противопоказ-лар - мөлтөх свертывае-мость, анемия, 90/60 намыһах давл., хаан ыарыыта, беременность. **КОМПЛЕКСНАЙ ЭМТЭНИИ** манньык ыарыһыларга туһалыр: ги-пертония, энцефалопатия, атеросклероз, хр.бронхит, хр.панкреатит, ДЖВП, колит, хр.гепатит, хр.воспалит.заболевания, хр.эндометриоз, миома, киста, хр.простатит, аденома, бесплодие, заболевания кост-но-суставной системы- хр.артрозо-артриты, , остеоондроз, по-страumaticкие состояния, варикозная болезнь, геморрой и т.д. **Суруйтары эрдэттэн, тел. 89142901999, 89627387925.**

Намга сэтгэнийн 11, 12, 13 күннэригэр үлэлиэбэ. Махтанан ту-ран чэгиэн - чэбдик туругу баҕарар. Аймах - билэ дьонгутугар тарҕатыаххыт дьин эрэнэбит.

кабинет, оборудование дьин суо-ба, ону ол диэбэккэ сөбүлэспит буолан кыһалан кыаһынан үлэ-лээбитэ.

1984 с. «Комсомольскай» сов-хозка слесардыыр. 1985 с. Нам-нааһы лесхозка лесниктиир. Бэ-риллэр былааннарын толорон киһи лесничествота бастаки миэстэҕэ сылдьар.

Олоһу таптыыр, чөл олоһу тутуһар актыыбынай позици-ялаах этэ. Үчүгэй куластаах буолан бырааһынньык, кон-церт, фестивал киһи кыттыта суох ытыгылыбат курдуга. Дьон көрдөһүүтүн олох быһа гыммат этэ, кыайарынан көмөлөһөрө, сатырынан онороро. «Эрэйи көрөөлөр, кыһаллаллар», — дьин тыллааҕа.

2004 сылга пенсияҕа тах-сыбыта. Байанайдаах булчут, балыксыт. Күһүн-саас табаары-старын, уолаттарын кытта айыл-ҕа сылдьан бултуурун, балык-тырын туохтааҕар да ордороро.

1972 с. ыал буолбута, үс оҕоломмота, түөрт сиэннэмми-тэ. Хаһаайын, кэргэн, аҕа, эһэ быһыытынан кырдык киһи

эрэ тэҥнэспэт көнө дууһалаах, ыраас, сырдык санаалаах этэ. Бүтэһик сылларыгар НПК-ға дворнигынан, «Алмакредит-сервис» тэрилтэҕэ харабалынан үлэлээн коллективтар, салаал-татыгар үчүгэй өйдөбүлү хаал-ларда.

Күүскэ таптыыр киһибит сырдык мөссүөнэ, олонор ааспыт олоһо аны биһиги хас биирдибит санаатыгар, өйүгэр, түүлүгэр эрэ баар буолар буоллаҕа дии...

Биһиги дьиэ кэргэн ыарахан күннөрүбүтүгэр сүбэ-ама буолбут, көмөлөспүт табаарыстарбыты-гар, дьүөгэлэрбитигэр, аймах-тарбытыгар, бары дьоммутугар барҕа махталбытын биллэрэбит. Кинилэргэ доруобуйаны, этэҥнэ буолууну баҕарыбыт!

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, бииргэ төрөөбүттэрэ

Педагогическай үлэ ветерана Татаринов Алексей Михайлович бииргэ төрөөбүт быраа-та, Үөдэй нэһилиэгин олоһотуо **ТАТАРИНОВ Петр Михайлович** уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн бары аймактарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаһытын тирдэбит. **Д.Ф. Алексеев аатынан 1 Хомуустаах орто оскуолатын коллектива, ветеранара**

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов

ОТДЕЛЛАР: редакторы солбууааччы — 41496, хаһыаты тангыһа — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улунун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламыт нүөмэрэ — **ПН №ТУ14-0216.**

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьизит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа кири-бит суруктар төһөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улунун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улунуна, Нам сэл., Заложнай уул. 4. E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат РИС талыһына, таһылына уонна бэчээттир сыһар бэчээттэннэ. **Аадырыһа:** Нам сэл. Заложная уул. N4 Формата А3. Кээмэйэ 1,5 бэчээт. лиис **Көңүл сыананан атыһыланар Индекс — Р0005.** Тираһа — 1283 Бэчээкэ илии баттанытын графика — 12:00 с. 07.11.2016 с. Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 с. 07.11.2016 с.